

دیپلماسی نوین

جستارهایی در سیاست خارجی
جمهوری اسلامی ایران

حسین پوراحمدی

و

اصغر افتخاری

علی خرم

سیدجلال دهقانی فیروزآبادی

محمد ستوده

رضا کلهر

ابراهیم متقی

دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی

تهران - تابستان ۱۳۸۸

فهرست‌نویسی پیش از انتشار

مرشنامه: پورا احمدی، حسین، ۱۳۴۳ •

حنون و نام پدیدآور و دبیرانی نوین جتارهایی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تألیف و پژوهش حسن پوراحمدی، و همکاران اصغر افشاری... [و دیگران]؛ [ایرانی] دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه. مشخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری: ۵۳۶ ص.

978-964-361-517-8 ىىاى

بها: ۶۴۰۰۰ مال

وَصَحِيفَتُ فُهْرِ سِتْنُو یَسَمِی فِیْہَا۔

داداشت همکاران: اصغر افتخاری، علی خرم، جلال دهقانی فیروزآبادی، محمد سنوده، رضا کلهر، ابراهیم متقی.

موضوع ۶: ایران - روابط خارجی - ۱۳۵۸

موضوع: ایران - سیاست و حکومت - ۱۳۵۸.

1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 26

شناسه افزوده: ایران. وزارت امور خارجه مرکز چاپ و انتشارات

شناسه: فزوده، ایران. وزارت امور خارجه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.

ده بدي كنځر: ۱۳۸۸ ۹ ۹ ب ۱۶۵۰ / DSR

دەستى دەم : ۳۲۷ / ۵۵

شماره کتابخانه ملی: ۱۸۴۱۳۸۹

دیپلماسی نوین: جستارهایی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

تأليف و پژوهش: حسین یوراحمدی و همکاران

جواب اول: تايستان ۱۳۸۸

تعداد: ۱۰۰۰ جلد

صفحہ آرائی، صراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: مبنی سپین، میدان شهید محلاتی، خیابان نخا، خیابان وزارت امور خارجه

تلف: ۵-۲۲۴۷۲۷۲۲، دو، گ: ۲۲۴۷۲۷۲۶

فروشگاه مرکزی: میدان انقلاب، اول کارنگ شمالی، پاساژ آرزو، شماره ۱۱، تلفن: ۶۶۴۲۹۰۲۸-۹

فروشگاه شماره ۲: خیابان شهید باهنر، خیابان شهید آقامی

صندوق بستم ۱۹۳۹۵/۴۷۴۶، تلفن: ۲۲۸-۲۶۶۲

فروشگاه شماره ۳: انتهای خیابان شهید باهنر، میدان شهید باهنر. تلفن: ۲۲۲۹۲۲۷۰-۷۱

www.mofa.ir: فروشگاه اینترنتی

فهرست عناوین

پیشگفتار

مقدمه

دکتر حسین پوراحمدی

۱	۱- کلیات پژوهش
۱۱	۲- مقدمه ای در فهم تاثیرات سیاست جهانی بر سیاست خارجی ج.ا. ایران
۱۴	الف- نقش سیاست بین الملل در دوران پیروزی انقلاب اسلامی ایران
۱۹	ب- واکنش قدرت های بزرگ به تسخیر سفارت امریکا
۲۱	ج- واکنش قدرت های بزرگ در دوران جنگ تحمیلی
۲۴	د- سیاست بین الملل و بازگشت ایران به خانواده ملل
۲۶	ه- نقش سیاست بین الملل در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی
۳۰	و- محدودسازی ایران در سیاست بین الملل
۳۲	ز- سیاست بین الملل و فرایند محدودسازی راهبردی ایران

فصل اول

مبانی نظری دیپلماسی نوین: هدایت دیپلماسی در عصر سیاست جهانی

دکتر حسین پوراحمدی

۳۵	مقدمه
۳۷	۱- تحول مفهوم دیپلماسی: از دوجانبه گرایی به چندجانبه گرایی
۴۹	۲- اقتصاد سیاسی جهانی و وابستگی متقابل پیچیده: چارچوب دیپلماسی نوین
۵۶	۳- مناظرات نوواقع گرایی و نولیبرال گرایی: پارادایم حاکم بر دیپلماسی نوین
۶۵	۴- چند جانبه گرایی و همکاری های متقابل: چارچوب عملیاتی دیپلماسی نوین
۷۰	۵- رسانه ها و دیپلماسی عمومی: عرصه های دیپلماسی نوین
۷۷	فرجام سخن

فصل دوم

سیاست خارجی ایران در روابط با قدرتهای بزرگ

دکتر ابراهیم عتقی

۷۹	مقدمه
۸۵	۱- رونندهای دیپلماسی و سیاست خارجی در روابط ایران و آمریکا
۸۸	الف- دوران رویارویی دیپلماتیک (طرح ساندروز)
۹۰	ب- دوران اشغال سفارت و نگهداری کارکنان دیپلماتیک آمریکا
۹۳	ج- دوران جنگ تحمیلی عراق علیه ایران
۹۷	د- دوران بازسازی سرحد ای (مذاکرات مک فارلین) در روابط مغایل ایران آمریکا
۱۰۱	ه- دوران همکاری های کم شدت ایران- آمریکا در دوران بعد از جنگ سرد
۱۰۲	و- دوران سیاست مهارت دو جانبه در روابط ایران- آمریکا (۹۶-۱۹۹۳)
۱۰۷	ز- دوران صلح سرد در روابط ایران- آمریکا (دوران ریاست جمهوری خاتمی)
۱۱۲	ح- دوران برگشت پذیری در سیاست خارجی ایران
۱۱۸	ط- جهت گیری و کارکرد سیاست خارجی ایران- آمریکا بعد از ۱۱ سپتامبر
۱۲۵	۲- رونندهای دیپلماسی و سیاست خارجی ایران با اتحاد شوروی و روسیه
۱۲۶	الف- سیاست خارجی اتحاد شوروی و ایران بعد از جنگ دوم جهانی
۱۲۸	ب- جهت گیری سیاست خارجی اتحاد شوروی با ایران بعد از سرودی انقلاب اسلامی ایران
۱۳۰	ج- سیاست خارجی فدراسیون روسیه و ایران در دوران بعد از جنگ سرد
۱۳۲	۱- جایگاه اقتصادی و راهبرد یروسه در نظام سن المل
۱۳۳	۲- جایگاه روسیه در همکاری های اقتصادی با ایران
۱۳۵	۳- همکاری های راهبردی ایران و روسیه
۱۳۶	۴- سیاست هسته ای روسیه در بر خورد با ایران
۱۳۸	۳- رونندهای دیپلماسی و سیاست خارجی ایران با چین
۱۴۳	الف- روابط راهبردی ایران و چین
۱۴۵	ب- روابط اقتصادی ایران و چین
۱۵۱	۴- دیپلماسی و روابط خارجی ایران و اتحادیه ی اروپا
۱۵۵	الف- روابط ایران و آلمان
۱۵۹	ب- روابط خارجی ایران و انگلیس
۱۶۳	ج- روابط خارجی ایران و فرانسه
۱۶۸	جمع بندی نهایی

فصل سوم

دیپلماسی نوین خاورمیانه‌ای ایران: ضرورت‌ها و الزامات

دکتر سید جلال دهقانی فیروزآبادی

۱۷۹	مقدمه
۱۸۱	۱- پیشینه و تاریخچه
۱۸۵	۲- ضرورت‌های دیپلماسی نوین ایران
۱۸۸	الف- تغییر و تحولات نظام منطقه‌ای خاورمیانه
۱۹۰	ب- ظهور بازیگران جدید
۱۹۲	ج- موضوعات و حوزه‌های موضوعی جدید
۱۹۳	برنامه هسته‌ای ایران
۱۹۵	تروریسم
۱۹۷	صلح اعراب و اسرائیل
۱۹۹	حقوق بشر و گسترش دموکراسی
۲۰۱	د- توسعه فناوری ارتباطات و اطلاعات
۲۰۲	۳- اشکال و ابعاد دیپلماسی نوین ایران
۲۰۳	الف- دیپلماسی مجازی
۲۰۶	ب- دیپلماسی عمومی
۲۱۲	ج- دیپلماسی چندجانبه
۲۱۵	د- دیپلماسی پیشگیرانه و بازدارنده
۲۱۷	ه- دیپلماسی بحران
۲۲۰	و- دیپلماسی دفاعی- نظامی
۲۲۳	ز- دیپلماسی اقتصادی- بازرگانی
۲۲۸	۴- الزامات دیپلماسی نوین ایران
۲۲۹	الف- درک و شناخت تغییر و تحولات منطقه‌ای
۲۲۹	ب- شناخت منافع ملی خود و دیگران
۲۳۰	ج- استفاده بهینه از قدرت نرم
۲۳۰	د- چند جانبه‌گرایی
۲۳۱	ه- اعتمادسازی
۲۳۲	و- نقش‌آفرینی سایر وزارتخانه‌ها
۲۳۲	ز- هماهنگی بین کارگزاری‌های مختلف
۲۳۳	ح- سرمایه انسانی توسعه یافته

۲۳۳	ط- توسعه ابزاری- اطلاعاتی
۲۳۴	ی- هماهنگی سیاست داخلی و خارجی

فصل چهارم

دیپلماسی نوین و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

دکتر اصغر افتخاری

۲۳۵	مقدمه
۲۳۶	۱- تغییر ماهیت دیپلماسی: گذار از دیپلماسی سنتی به دیپلماسی نوین
۲۴۰	۲- دیپلماسی نوین در عمل: گذار از ایجابی‌نگری به سلبی‌گرایی
۲۴۰	۲-۱. نسل اول: دیپلماسی به مابه «تحدید قدرت»
۲۴۱	۲-۲. نسل دوم. دیپلماسی به مابه «تنظیم قدرت»
۲۴۲	۳- دیپلماسی نوین در عصر حاضر: گذار از ایجابی‌نگری به سلبی‌گرایی مدرن
۲۴۳	۳-۱. تمرکزگرایی در مقابل مشارکت جمعی
۲۴۴	۳-۲. استثناء‌گرایی در مقابل فراگیری
۲۴۵	۴- دیپلماسی نوین و امنیت ملی: ملاحظات ایرانی
۲۴۵	۴-۱. دیپلماسی زور و تهدید نظامی
۲۴۷	۴-۲. دیپلماسی انصافی و سیاست‌های یکجانبه گراناد
۲۴۸	۴-۳. دیپلماسی مجازی و تصویرسازی
۲۵۰	۴-۴. دیپلماسی پنهان و فروپاشی اردرون
۲۵۱	نتیجه‌گیری

فصل پنجم

راهبرد و دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران

دکتر رضا کلهر

۲۵۵	مقدمه
۲۶۰	۱- راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران
۲۶۱	(۱) استقلال
۲۶۲	(۲) مقابله با ظلم
۲۶۳	۲- راهبرد و دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران تا جنگ تحمیلی
۲۶۶	راهبرد دفاع همه‌جانبه

۲۶۷	۳- دیپلماسی دفاعی ایران در زمان جنگ تحمیلی
۲۶۹	۴- دیپلماسی دفاعی ایران در دوران سازندگی
۲۶۹	سازندگی نظامی
۲۷۰	راهبرد بازدارندگی
۲۷۳	۵- دیپلماسی دفاعی ایران بعد از دوم خرداد ۷۶
۲۷۴	دیپلماسی دفاعی؛ بازدارندگی و تنش‌زدایی
۲۷۸	۶- دیپلماسی دفاعی ایران در دولت نهم
۲۷۸	دیپلماسی دفاعی فعال
۲۸۰	الف) ابتکار در دیپلماسی
۲۸۰	ب) ابهام‌زدایی در دیپلماسی
۲۸۰	ج) ابرام بر دیپلماسی
۲۸۲	نتیجه‌گیری

فصل ششم

دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

دکتر حسین پوراحمدی

۲۸۳	مقدمه
۲۸۵	۱- سوابق فعالیت‌های هسته‌ای ایران
۲۹۱	۲- دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و فشارهای بین‌المللی
۳۰۵	۳- رفتار آمریکا و غرب در برابر فعالیت‌های هسته‌ای ایران
۳۱۴	۴- دلایل مخالفت آمریکا و غرب با فعالیت‌های هسته‌ای ایران
۳۱۹	۵- مبانی حقوقی دیپلماسی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران
۳۲۳	۶- دیپلماسی بسته‌ای
۳۲۸	نتیجه‌گیری
۳۳۲	ضمائم

فصل هفتم

سازمانهای بین المللی و دیپلماسی نوین جمهوری اسلامی ایران

علی خرم

مقدمه

۳۵۳

بخش اول : سازمانهای بین المللی در عصر جهانی شدن

۳۵۴

۱- نقش سازمان ملل متحد در همکاریهای بین المللی

۳۵۴

۲- ماهیت در حال تغییر شرائط بین المللی

۳۵۶

۳- حقوق بین الملل نوین و گسترش اختیارات سازمانهای بین المللی

۳۶۱

۴- دادگاه بین المللی جنایت

۳۶۴

بخش دوم : سازمانهای حقوق بشری و حضور آنها در عرصه سیاسی کشورها

۳۶۶

۱- تشکیل مبانی حقوق بشری

۳۶۶

۲- پروتکل های اختیاری میاق مدنی سیاسی

۳۶۹

۳- کمیته حقوق بشر

۳۷۰

۴- شورای حقوق بشر

۳۷۰

۵- کمیسیون فرعی حقوق بشر

۳۷۱

۶- بررسی محرمانه حقوق بشر ، رویه ۱۵۰۳

۳۷۱

۷- تعهدات حقوق بشری جمهوری اسلامی ایران

۳۷۲

بخش سوم : دیپلماسی دو جانبه و چند جانبه

۳۷۳

۱- مفهوم دیپلماسی و سیاست خارجی

۳۷۳

۲- اهداف اساسی دیپلماسی

۳۷۴

۳- دیپلماسی در شرایط جنگ

۳۷۶

۴- دیپلماسی و افکار عمومی

۳۷۹

۵- ابزار و روش های دیپلماتی

۳۸۰

۶- دیپلماسی چند جانبه

۳۸۲

۷- روند دیپلماسی ایران در سازمانهای بین المللی

۳۸۳

۸- ارزیابی دست آوردهای ایران از طریق ابتکارهای چند جانبه

۳۸۷

۹- چشم انداز فرصتهای چند جانبه یس روی ایران

۳۸۹

بخش چهارم : "تعامل سازنده" دیپلماسی نوین ایران در چشم انداز ۲۰ ساله

۳۹۴

۱- سند چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران

۳۹۴

۳۹۴	۲- تجزیه و تحلیل متن سند چشم انداز
۳۹۵	۳- جمهوری اسلامی ایران و نظام بین الملل
۳۹۶	۴- الزامات سند چشم انداز
۴۰۰	۵- تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین الملل
۴۰۲	۶- نقش قدرت نرم و قدرت سخت در صحنه بین المللی
۴۰۴	۷- نقش قدرت نرم و قدرت سخت ایران در فرآیند همکاریهای بین المللی
۴۰۷	نتیجه گیری

فصل هشتم

دیپلماسی نوین فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

دکتر محمد ستوده

۴۰۹	مقدمه
۴۱۰	۱- دیپلماسی فرهنگی و جهانی شدن فرهنگ
۴۱۰	الف- سابقه دیپلماسی
۴۱۱	ب- تعریف دیپلماسی
۴۱۲	ج- دیپلماسی فرهنگی
۴۱۲	د- جهانی شدن فرهنگ
۴۱۷	۲- تأثیر انقلاب اسلامی بر سیاست خارجی ایران
۴۱۷	الف- رویکرد انتقادی و انقلابی
۴۲۰	ب- مخالفت با فرهنگ سلطه
۴۲۳	ج- نظم نوین جهانی
۴۲۷	۳- سیاست خارجی ایران و دیپلماسی فرهنگی
۴۲۷	الف- ماهیت فرهنگی سیاست خارجی ایران
۴۲۸	۱- راهبردها
۴۳۰	۲- نقش ها
۴۳۱	۳- اهداف
۴۳۵	ب- الگوی دیپلماسی فرهنگی در سیاست خارجی ایران
۴۳۵	۱- اهداف دیپلماسی فرهنگی ایران
۴۳۹	۲- اولویت تصویرسازی در دیپلماسی فرهنگی
۴۴۲	۳- فن آوری نوین و تصویرسازی

فصل نهم

دیپلماسی نوین اقتصادی: ملاحظات برای ج.ا. ایران

دکتر حسین پوراحمدی

۴۴۷

مقدمه

۴۵۰

۱- مبانی دیپلماسی اقتصادی

۴۵۸

۲- تحولات دیپلماسی اقتصادی ج.ا. ایران

۴۷۶

۳- ضرورت اصلاح دیپلماسی اقتصادی ایران

۴۸۷

فرجام

فصل دهم

دکتر حسین پوراحمدی

۴۹۱

نتیجه‌گیری: بایسته‌های دیپلماسی نوین در سیاست خارجی ج.ا. ایران

پیشگفتار

مفهوم دیپلماسی نوین در مقابل دیپلماسی سنتی ظهور یافته است و دوران شکل‌گیری آن اساساً هم زمان با دوران تاریخ معاصر می‌باشد. دیپلماسی نوین عمدتاً به دوران پس از جنگ جهانی دوم به‌ویژه در دوران پس از پایان جنگ سرد مربوط می‌شود. هر چند نگاه اجمالی به ادبیات روابط بین‌الملل، کاربرد دیپلماسی نوین را به دوران پیش از جنگ سرد نیز اطلاق می‌کند، اما تحولات گسترده در ابزارهای به‌کار گرفته شده، حوزه، عملکرد و بازیگران متعدد و متنوع دیپلماسی نوین به‌ویژه در دوران جهانی شدن یعنی دوران پس از جنگ سرد نمایان شده است.

دیپلماسی نوین یک مفهوم جدید در ادبیات نظام اقتصاد سیاسی جهانی است؛ نظامی که تعامل حوزه‌های گوناگون سیاست (قدرت)، بازار (اقتصاد) و امنیت را در سطوح گوناگون و البته مرتبط و درهم تنیده ملی، منطقه‌ای، بین‌المللی و جهانی چارچوب‌بندی می‌کند و امکان بازی، تعدد بازیگران و عرصه‌های متنوع بازی را فراهم می‌کند.

کتاب دیپلماسی نوین: جستارهایی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی

ایران که حاصل یک پژوهش جمعی است بر حوزه‌ها، اهداف و منافع ملی کشورمان در عرصه‌های گوناگون نظام اقتصاد سیاسی جهانی متمرکز شده است و سبب گردیده تا همسویی و کارآمدی بیشتری برای کتاب به ارمغان آورد. با شناخت مناسب از تحولات نظام اقتصاد سیاسی جهانی از یکسو و ابزارهای متنوع و جندگانه دیپلماسی کشور از سوی دیگر، ارائه یک چنین اثر علمی، دانشگاهی و البته کاربردی برای دستگاه دیپلماسی و تمامی دست اندرکاران سیاست خارجی، پیشبرد اهداف و منافع ملی کشورمان را ممکن و یقیناً مفید می‌سازد.

از تمامی صاحب نظران، دست اندرکاران، مدیران، تصمیم‌گیرندگان و تصمیم‌سازان سیاست خارجی کشورمان، اساتید دانشگاه، دانشجویان و سایر مطالعه‌کنندگان کتاب حاضر تقاضا دارم ما را از نظرات ارزشمند انتقادی خود بی‌بهره نسازند. تمامی نواقص و

نارسایی‌های احتمالی کتاب متوجه نویسندگان آن است و ما آماده دریافت نکته سنجی‌های ارزشمند تمامی عزیزان در ارتقا و افزایش اعتبار آن هستیم. اگر برخی ناهماهنگی‌های احتمالی در ساختار نوشتار فصول و ترکیب قسمت‌های مختلف آن وجود دارد، ناشی از تلاش برای رعایت سلیقه همکاران و دوستان ارجمند دانشگاهی است که در تدوین این کتاب مرا یاری رساندند.

این کتاب بیش و پیش از همه مرهون الطایف الهی است. علاوه بر آن، انجام پژوهش‌های منجر به تولید کتاب حاضر در پی تصویب طرح پژوهشی با همین عنوان در دسر مطالعات وزارت امور خارجه امکان‌پذیر گردید. این امر با حمایت ارزشمند و بی‌دریغ جناب آقای دکتر سید رسول موسوی مدیر کل محترم آن دفتر تحقق پیدا کرد که در تمامی مراحل از حسن نظر و همکاری‌های گوناگون ایشان بهره‌مند شدیم و از این بابت کمال تشکر خود را ابراز می‌داریم. پیگیری‌های سرکار خانم فرزین‌نیا معاون محترم پژوهشی آن دفتر نیز قابل تقدیر است.

در نگارش این کتاب همکاران گران‌قدر دانشگاهی ما را یاری رساندند و ترکیب دسته جمعی آن را ممکن ساختند که از همه آنان سپاس گزارم: آقایان دکتر اصغر افتخاری از دانشگاه امام صادق (ع)؛ علی خرم از وزارت امور خارجه؛ دکتر سید جلال دهقانی فیروزآبادی از دانشگاه علامه طباطبایی؛ دکتر محمد ستوده از دانشگاه باقرالعلوم (ع) قم؛ دکتر رضا کلپر از دانشگاه امام حسین (ع)؛ و دکتر ابراهیم متقی از دانشگاه تهران.

در پایان از همسر گران‌قدرم که با صبر و محبت مرا در انجام این کتاب یاری رساند و از فرزندانم بابت تمامی همراهی‌ها متشکرم.

دکتر حسین پوراحمدی

تهران، دانشگاه شهید بهشتی

آذر ۱۳۸۷